

Sisäministeriön lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta laiksi
pelastustoimen järjestämisestä

Kaupunginhallitus

7.11.2016

377

Kehitysjohtaja Susanna Slotte-Kock, puh. 040 685 1187, susanna.slotte-kock(at)vaasa.fi
Kehittämissuunnittelija Harri Hietikko, puh. 040 661 3705, harri.hietikko(at)vaasa.fi

Oheismateriaali

Sisäministeriön lausuntopyyntö 1.9.2016, HE luonnos laiksi pelastustoimen
järjestämisestä
Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi pelastustoimen järjestämisestä, luonnos
31.8.2016

Sisäministeriö on pyytänyt Vaasan kaupungilta lausuntoa luonnoksesta laiksi
pelastustoimen järjestämisestä. Pelastustoimi on pelastuslain mukaan kuntien
lakisääteistä toimintaa, jota tällä hetkellä hoitaa 22 alueellista pelastuslaitosta.
Jatkossa pelastustoimen järjestämisvastuu ehdotetaan säädettäväksi viiden
maakunnan tehtäväksi. Tavoitteena on pelastustoimen toimintamallien kansallinen
yhtenäistäminen, ohjauksen tehostaminen ja tehtäväkuvien tarkistaminen
viranomaisyhteistyön tiivistämisen näkökulmasta. Laki on tarkoitettu sovellettavaksi
pelastustoimen järjestämiseen, kehittämiseen, ohjaukseen ja valvontaan vuoden 2019
alusta lukien.

Pyydetty lausunto tulee toimittaa viimeistään 11.11.2016 ensisijaisesti sähköisesti ja
jatkokäsiteltävässä muodossa ministeriöön. Vaasan kaupungin lausuntoa
valmisteltaessa on kuultu Pohjanmaan pelastuslaitosta.

Vaasan kaupungin lausunto (hanketunnus SM061:00/2015):

Tekeillä olevan maakuntauudistuksen päämäärä on muodostaa maakunnista vahvoja
organisaatioita, joissa tapahtuvalla yhteistoiminnalla on tarkoitus luoda merkittävää
synergiaa. Hallituksen esityksessä laiksi pelastustoimen järjestämisestä esitetään
pelastustoimen ja ensihoidon osalta, että palveluiden järjestämisvastuu ja
palvelutuotanto keskitettäisiin viidelle yliopistosairaalaa ylläpitävälle maakunnalle.
Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Etelä-Pohjanmaan maakuntien osalta tämä
merkitsisi toiminnan ja yhteistyön pirstaloitumista ja sitä, että peruspalveluksi
luettavan uuden Pohjanmaan pelastustoimen palvelutason päätöksenteko keskittyisi
Varsinais-Suomen maakuntavaltuustolle. Keskittämistä on perusteltu sillä, että
nykyisillä maakunnilla ei ole edellytyksiä järjestää ja tuottaa pelastustoimen
palveluja. Väitteelle ei kuitenkaan ole konkreettisia todisteita. Esimerkiksi tällä
hetkellä kaikki maamme pelastuslaitokset ovat kyenneet tuottamaan omat kunta- ja
maakuntatason palvelunsa.

Vaasan kaupunki korostaa, että pelastustoimi ja ensihoito ovat lähipalveluja ja niiden
järjestämis- ja tuottamisvastuu tulee kytkeä jokaisen maakunnan peruspalveluksi.
Yhteistoiminta muiden peruspalveluiden (sosiaali- ja terveyshuolto,
ympäristöterveydenhuolto) kanssa olisi tällöin luontevaa. Pelastustoimen toimiminen

myös jatkossa osana kiireellisen ensihoidon palveluketjua edellyttää, että pelastustoimi ja ensihoito organisoidaan maakunnissa samaan oikeushenkilöön. Pohjanmaan alueen osalta on esiin nostettava myös väestön kielellinen jakauma. Ruotsia äidinkielenään puhuvia on väestöstä 49,8 % ja suomenkielisiä 44,6 %. Maakunnan vahva kaksikielinen erityispiirre korostuu asukkaiden peruspalveluja järjestettäessä ja turvattaessa.

Varautumiseen liittyvässä ja valmisteilla olevassa lainsäädännössä tarkoituksena on vahvistaa sisäministeriön ohjausroolia yhteiskunnan varautuessa erilaisiin onnettomuuksiin, häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin. Vaasan kaupunki toteaa, että pelastustoimen ja ensihoidon keskittäminen muusta aluejaosta poiketen vain viidelle alueelle heikentää huomattavasti lähipalveluiden integraation toteutumista ja saattaa jopa vaikeuttaa alueellista turvallisuustyötä. Väestön perusturvasta huolehtiminen kaikissa olosuhteissa on julkishallinnon keskeinen tehtävä ja tässä työssä on huomioitava ja ymmärrettävä toimintaympäristön erityispiirteet. Kuntien ja maakuntien varautumisen yhteensovittamisen ja toimintojen järjestämisen kannalta olisi tarkoituksenmukaisempaa, että pelastustoimen ja ensihoidon tehtävä järjestetään 18 maakunnan perusratkaisun mukaan.

Hallituksen esityksessä laiksi pelastustoimen järjestämisestä esitetään, että jatkossa ainoastaan pelastustoimen järjestämisvastuussa olevat viisi maakuntaa osallistuisivat valtakunnallisten tavoitteiden valmisteluun. Tämä merkitsee käytännössä sitä, että muiden kolmentoista maakunnan vaikuttamismahdollisuudet ovat muodostumassa niin heikoiksi, että tässä yhteydessä voidaan puhua suuresta ja tosiasiallisesta demokratiavajeesta. Tämän hetkisenä tarkoituksena on siis se, että edellä mainitut kolmetoista maakuntaa tekevät oman yhteistyöalueensa järjestämisvastuussa olevan maakunnan (joku viidestä) yhteistyösopimuksen pelastustoimen palveluiden tuottamisesta. Tämän jälkeen järjestämisvastuussa olevan maakunnan maakuntavaltuusto hyväksyy palvelutasopäätöksen. Hyväksymisen jälkeen palvelut tuotetaan, mutta muilla maakunnilla ei olisi minkäänlaista mekanismia palvelutuotannon ohjaamiseen.

Vaasan kaupunki näkee, että palvelutasopäätöksen ja maakuntien keskinäisen yhteistyösopimuksen välinen suhde jää hallituksen esityksessä epäselväksi. Yhteistyösopimus ei tällaisenaan riitä tilanteessa, jossa pelastustoimen palveluiden tosiasiallinen taso päätettäisiin kuitenkin järjestämisvastuussa olevassa maakuntavaltuustossa eli Pohjanmaan osalta Varsinais-Suomen maakuntavaltuustossa. Lisäksi se, että pelastustoimen ohjaus ja toteutuneen palvelutason valvonta erotettaisiin omiksi tehtävikseen, ei ole tarkoituksenmukaista. Ohjausvallan tulee perustua tietoon toteutuneesta palvelutasosta. Parempi toimintatapa olisi, että sekä palveluiden ohjaus ja valvonta keskitetään koko maan osalta yhdelle toimijalle ja pelastustoimen järjestäminen ja palvelut hoidettaisiin päätetyissä 18 maakunnassa.

Lopuksi Vaasan kaupunki, Pohjanmaan pelastuslaitoksen isäntäkaupunkina, ilmaisee huolensa uudistuksen rahoituksesta. Siirtymävaiheen on todettu sisältävän suuria maakuntakohtaisia tasomuutoksia, joita pyritään lieventämään siirtymätasausäännöksellä. Tästä huolimatta tämän hetkiset rahoitustaulukot ovat Pohjanmaan maakunnan osalta huolestuttavia. Esitettyjen laskelmien mukaan Pohjanmaan maakunnalla olisi edessään vuosikymmenen loppuun saakka kestävä

mittava sopeutustehtävä, kun muilla maakunnilla tilanne on käytännössä päinvastainen. Pohjanmaan pelastustoimen kustannukset per asukas ovat maan keskitasoa. Suuren kokoluokan rahoitusmuutokset vaarantavat maakunnan kaikkinaiset toimintaedellytykset.

Kaupunginjohtaja TH

Kaupunginhallitus hyväksyy Vaasan kaupungin lausunnon ja lähettää sen sisäministeriölle.